

Beleid tegen pesten op de Egbertusschool

November 2012

Inhoudsopgave

1. Pedagogisch beleidsplan	3
1.1 Methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling: Leefstijl.	3
1.2 Zien! Meer dan volgen.	3
1.3 Sociogram.	4
2. Protocol treitersituaties	5
2. 1 Handelen in vastgestelde pestsituaties.	5
3. Bijlagen	
Bijlage 1: Schoolregels Egbertusschool.	6
Bijlage 2: Signalen van treiteren.	7
Bijlage 3: Samenhang met andere instrumenten	10

1. Pedagogisch beleidsplan.

Om tot ontwikkeling te kunnen komen is een veilige omgeving onontbeerlijk. Wie zich niet veilig voelt, zit niet lekker in zijn vel en kan zich niet optimaal ontwikkelen. Het respectvol met elkaar omgaan draagt bij aan die veilige omgeving. Respect voor elkaars verschillen maakt dat we op zoek kunnen gaan naar dat wat ons bindt. Diversiteit wordt gezien als een rijkdom voor de school, een inspiratiebron waaruit rijkelijk kan worden geput. Aan kinderen wordt geleerd respect voor anderen te hebben. We willen zorgen voor een positieve sfeer, waarin het fijn vertoeven is **'Samen leven en leren in een veilige omgeving'** is als onze missie de leidraad voor ons handelen.

In de Wet op het Basisonderwijs wordt gesproken over de emotionele ontwikkeling en het verwerven van sociale vaardigheden. Wij kiezen voor de term 'sociaal-emotionele ontwikkeling'. Onder sociaal-emotionele ontwikkeling wordt verstaan, dat de kinderen leren omgaan met elkaar en de anderen.

Aspecten van sociaal-emotionele ontwikkeling:

- a. het samenwerken, het samen spelen, het samen kunnen delen, hulpvaardig zijn
- b. respect hebben voor elkaars mening en inbreng
- c. elkaar de ruimte geven om zelfontdekkend bezig te zijn
- d. het kunnen oplossen van conflictsituaties
- e. het kunnen inleven in gevoelssituaties
- f. anderen accepteren en respecteren in hun anders zijn
- g. een gevoel van saamhorigheid.

De school heeft schoolregels opgesteld voor de omgang tussen leerlingen onderling. In de eerste weken van het schooljaar stelt de leerkracht samen met de klas klassenregels op. Elke leerkracht draagt er zorg voor dat in de periode tot aan de herfstvakantie aandacht wordt besteed aan regels voor de omgang met elkaar, vanuit het besef dat we als leerkrachten een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan een positieve groepsvorming. Alle leerkrachten en overblijfkkrachten dienen consequent te zijn in de uitvoering van de schoolregels.

1.1 Methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling: Leefstijl.

Leefstijl is een methode waarbij leerlingen zich bewust worden van de normen en waarden in de maatschappij. Dit leren leerlingen op praktische wijze. De lessen van Leefstijl zijn opgenomen in het lesrooster van de klassen. Samen met klasgenoten doen leerlingen allerlei activiteiten en opdrachten die het besef van 'goed met elkaar omgaan' versterken.

Voor het optimaal functioneren van kinderen en het ontwikkelen van hun talenten zijn competenties als zelfvertrouwen, doordachte beslissingen nemen, luisteren, je gevoelens uiten en rekening houden met anderen onmisbaar. Leefstijl is een methode die niet alleen de emotionele intelligentie stimuleert maar, doordat kinderen beter in hun vel zitten, ook de cognitieve intelligentie.

1.2 Zien! Meer dan volgen.

Met Zien! voor het primair onderwijs brengen leerkrachten het sociaal - emotioneel functioneren van kinderen van groep 1 t/m groep 8 systematisch in kaart. Zien! geeft inzicht in de eventuele ondersteuningsvragen op het gebied van het sociaal-emotioneel functioneren en helpt de leerkracht om het gedrag van het kind beter te begrijpen. Indien nodig kunnen leerkracht en leerling aan de slag gaan met de concrete handelingssuggesties die het systeem biedt. Hierbij kan de leerkracht de eventuele sterke kanten van een kind benutten, want ook hierin geeft Zien! inzicht. Zo wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling bevorderd. Zien! richt zich op zowel de sterke kanten van het sociaal-emotioneel functioneren van een kind als op de ondersteuningsbehoefte die er is, zodat er eventueel een handelingsplan gemaakt kan worden. Zien! bestaat onder andere uit leerling-vragenlijsten en de treiterenquête. Deze zullen eenmaal per schooljaar worden afgenomen.

1.3 Sociogram.

Op de Egbertusschool wordt eenmaal per schooljaar een sociogram gemaakt met behulp van www.sometics.nl. Een sociogram maakt het mogelijk om sociale verbindingen en relaties die in een klas spelen zichtbaar te maken. Heldere rapportages geven de totale groepscohesie en onderlinge aantrekking en afstoting tussen groepsleden weer. Wie zijn populair in de groep, wie vallen buiten de groep? Een sociogram geeft inzicht in de groepsstructuur op grond van gerichte vragen. Via diverse modellen (gebaseerd op het sociogram) wordt de groep vervolgens geanalyseerd.

Het resultaat is een overzichtelijk beeld van de totale groepscohesie en onderlinge relaties en interacties in de groep. Op basis van de weergegeven patronen kan de groepsleerkracht de groepsdynamiek beïnvloeden en over langere tijd zien of de invloed heeft gewerkt. Wanneer de groepsleerkracht problemen ervaart door de resultaten van het sociogram worden deze resultaten binnen het team besproken en kan door middel van intervisie een oplossing gezocht worden voor het probleem.

Door middel van bovenstaande punten probeert de Egbertusschool op preventieve wijze ervoor te zorgen dat iedere leerling zich sociaal aanvaard voelt en zich kan ontwikkelen in een sfeer van veiligheid, acceptatie, erkenning en wederzijds respect. Wanneer deze preventieve aanpak niet voldoende blijkt te zijn en er peetsituaties worden vastgesteld, geldt dat het protocol treitersituaties, zoals beschreven in hoofdstuk 2, in werking gaat.

2. Protocol treitersituaties.

Pesten is het systematisch psychisch en/of fysiek mishandelen van een persoon die niet gelijk is aan de ander op sociaal niveau, op machtsniveau en op plaats in de groep. Zowel het pestende als het gepeste kind wordt in zijn gezonde ontwikkeling belemmerd.

Plagen is incidenteel waarbij er een gelijke machtsverhouding is en de betrokken kinderen sociaal even sterk zijn. Degene die geplaagd wordt, kan zichzelf verdedigen. Plagen heeft een pedagogische waarde.

Op de Egbertusschool wordt de term 'treiteren' gehanteerd. In bijlage 2 is een lijst met signalen van treiteren opgenomen.

2.1 Handelen in vastgestelde pestsituaties.

Een pestsituatie is vastgesteld als een kind zich gepest voelt en de groepsleerkracht of school hierover signalen ontvangt van een van de betrokkenen. De Egbertusschool vindt het belangrijk dat leerlingen die zich gepest voelen, dit kenbaar maken bij de leerkracht.

Er vindt een gesprek plaats tussen de pester en de gepeste. Hierbij kunnen beide partijen de mogelijkheid krijgen hun verhaal te bespreken. De pester krijgt nog een kans zijn gedrag te verbeteren. Belangrijk is in het gesprek met de pester, de pester te vertellen wat zijn of haar gedrag met de ander doet.

Wanneer bovenstaande gesprek niet voldoende is komen de volgende stappen aan de orde.

- a) Voldoet dit gesprek niet (in die zin dat het pesten toch doorgaat) of zijn er meerdere leerlingen bij betrokken, dan vindt er een gesprek met de hele klas plaats. Dit gebeurt volgens vijf stappen:
- De ik-boodschap. De groepsleerkracht geeft door middel van een heel duidelijke ik-boodschap te kennen, dat er in de klas een probleem is dat hij niet alleen kan oplossen, maar dat wel opgelost moet worden. Daarbij noemt hij heel duidelijk de probleemsituatie en vraagt de leerlingen oplossingen te geven. Hij benadrukt daarbij dat het probleem opgelost moet worden.
 - Het verzamelen van oplossingen. De leerlingen moeten allerlei oplossingen geven voor aanpak. Soms komen er geen ideeën omdat de leerlingen niet durven of deze aanpak niet gewend zijn. Maar als de leerkracht laat merken dat het belangrijk is door de kinderen meer tijd te geven om oplossingen aan te dragen, zullen de kinderen in die periode de gepeste leerling wat meer met rust laten. In deze fase mag er nog niet gereageerd worden op de oplossingen. Na verloop van tijd komt er een aantal oplossingen, meestal van de leerlingen uit de zwiiggende middengroep.
 - Het evalueren van oplossingen. Alle oplossingen die nadelig zijn voor de gepeste en voor de pester worden geschrapt. Op die manier geeft de leerkracht aan dat hij geen partij kiest, maar aan alle leerlingen veiligheid wil bieden.
 - Het concretiseren van de oplossingen. Voor iedereen moet duidelijk zijn hoe de geselecteerde oplossingen uitgevoerd gaan worden. Het is daarbij aan te bevelen om ze op papier te zetten en daarna weer met de klas te bespreken.
 - Het evalueren van de oplossingen. De oplossingen moeten met regelmaat (wekelijks) geëvalueerd worden. De leerkracht geeft aan dat de evaluatie een vast onderdeel gaat worden van de klassengesprekken. Wanneer er weer signalen komen van pesten dan moet de leerkracht weer teruggaan naar stap 1, maar ook als hij niets hoort, moet hij regelmatig evalueren. Het is van belang om het evalueren dan niet te laten verwateren. In dat geval is het belangrijk om complimenten te geven omdat het zo goed gaat. De leerkracht moet in deze fase de leerlingen duidelijk maken dat wanneer kinderen aangeven dat weer/nog

gepest wordt, dit niet hetzelfde is als klikken, maar dat het in principe hetzelfde is als het helpen van de gepeste.

b) De ouders worden erbij betrokken, in die zin dat:

- ze in kennis worden gesteld van de geconstateerde pestsituatie;
- ze op de hoogte worden gebracht van de aanpak van de school om het pestprobleem op te lossen;
- er met hen besproken wordt op welke wijze de ouders (thuis) aan de oplossing van het probleem kunnen bijdragen.

Bij een leerling die pest of gepest wordt, lijkt dit voort te komen uit een gebrek aan weerbaarheid, inlevingsvermogen en sociale vaardigheden. Met de ouders wordt gesproken over een eventuele sociale vaardigheidstraining, (zelfverdedigende) sporten zoals judo, teamsport, het spelen van gezelschapsspelletjes thuis en op school enz. De uitwerking van de gesprekken wordt opgenomen in ParnasSys.

- c) De leerkracht meldt de geconstateerde pestsituatie aan het team. Hierbij kan eventueel het leerkrachtgedrag besproken worden: Hoe is de eigen houding naar de klas en eventueel specifiek naar bepaalde leerlingen toe? Hoeveel ruimte en verantwoordelijkheid krijgen de leerlingen zelf? Hoe veilig zijn de leerlingen in de klas? Waar nodig, brengt de leerkracht wijzigingen aan in zijn of haar functioneren.
- d) Er wordt regelmatig (wekelijks) contact gehouden met de betreffende leerlingen, de groep en de ouders om te horen of de genomen maatregelen succes hebben en blijven hebben of dat er andere stappen nodig zijn.

In het geval van punt d):

Wanneer de preventieve aanpak en het stappenplan niet voldoende blijken te zijn, zijn er andere stappen nodig. Deze volgende stappen worden altijd pas genomen na een gesprek met de directie, intern begeleider en het team. Hierbij kan gedacht worden aan de no-blame aanpak voor de bovenbouw of de axenroos voor de onderbouw. Belangrijk hierbij is echter wel dat het een uiterst 'redmiddel' moet zijn. De contactpersonen van de Egbertusschool en schoolbegeleidingsdiensten zoals CED/Eduniek kunnen hierbij eveneens een rol spelen. Zo bieden de schoolbegeleidingsdiensten verschillende producten en diensten aan die een school kunnen ondersteunen in het verbeteren van sociale competenties van leerlingen. De producten zijn praktisch in het gebruik en zijn effectief op zowel het niveau van de klas als van de school.

Bijlagen

Bijlage 1: De schoolregels van de Egbertusschool

We blijven van elkaar af

Knuffelen en samen spelen hoort erbij,
maar van stoeien wordt niet iedereen blij.

We luisteren naar elkaar

Wil iemand jou iets zeggen. Luister daar dan naar.
Als een ander door jou heen praat, vind jij dat ook raar.

We blijven van elkaars spullen af

Leen je van mij, dat vind ik goed,
maar ik vind wel dat je het vragen moet.

We horen er allemaal erbij

Als je niet mee mag doen, is dat niet fijn.
Hoe meer zielen, hoe meer gein.

We staan samen sterk

We geven elkaar een goed gevoel.
Dat is voor ons het belangrijkste doel.

We lopen in de school en op het plein

Het is heel erg fijn,
dat iedereen rustig loopt in de school en niet fietst op het plein.

We denken na voordat we iets zeggen

Bedenk goed,
wat jouw uitspraak met een ander doet.

We passen ons gedrag aan de omgeving aan

Bij buiten en binnen hoort ander gedrag.
Bedenk goed wat wel of niet mag.

We houden ons aan de regel: Stop = stop

Als jij zegt: "Stop",
Dan houd ik daarmee op!

Bijlage 2. Signalen van treiteren.

Signalen van slachtoffers.

a. Op school

1. Primaire signalen:

- de slachtoffers worden vaak op een gemene manier geplaagd, bespot en gekleineerd;
- ze worden uitgelachen op een spottende en onvriendelijke manier;
- ze worden fysiek aangepakt en kunnen zich hier niet adequaat tegen verweren;
- ze zijn betrokken bij ruzies waarbij ze zich niet kunnen verdedigen;
- hun bezittingen worden beschadigd;
- ze vertonen blauwe plekken, schrammen, gescheurde kleding,

2. Secundaire signalen:

- de slachtoffers zijn vaak alleen, ze lijken geen vrienden te hebben;
- ze worden als laatste gekozen, bijvoorbeeld bij het vormen van groepjes;
- ze proberen dicht bij de leerkracht te blijven;
- ze geven een angstige en onzekere indruk;
- ze zien er bang, ongelukkig, neerslachtig en huilerig uit;
- ze vertonen een plotselinge of geleidelijke verslechtering in schoolresultaten.

b. Thuis

1. Primaire signalen:

- ze komen thuis met gescheurde kleding of bezittingen die stuk zijn;
- ze vertonen verwondingen (blauwe plekken, schrammen, ...) en geven hier een omstreden uitleg voor.

2. Secundaire signalen:

- ze brengen geen vriendjes of klasgenoten mee naar huis;
- ze hebben geen goede vriend;
- ze worden zelden elders uitgenodigd;
- ze gaan niet graag naar school;
- ze kiezen een vreemde weg om naar school te gaan;
- ze slapen niet goed;
- ze verliezen de belangstelling voor schooltaken;
- ze zien er bang en ongelukkig uit;
- ze vragen of stelen geld (om de pestkoppen om te kopen).

Signalen van pesters.

a. Algemene kenmerken

1. ze zijn fysiek sterker;
2. ze hebben grote behoefte te overheersen en hun eigen zin te krijgen;
3. ze zijn impulsief, kunnen moeilijk tegenwerking aanvaarden;
4. ze zijn vaak tegendraads naar volwassenen toe;

5. ze worden als stoer aangezien, hebben weinig inlevingsvermogen;
6. ze hebben een relatief positief zelfbeeld.

b. Op school

1. Op school treiteren de pestkoppen vaak op een gemene manier: spotten, intimideren, schoppen, dingen stuk maken. Ze hebben het vooral gemunt op de zwakkere leerlingen en proberen de meelopers op hun hand te krijgen.
2. Ondervinding leert dat meisjes veelal op een veel subtielere manier pesten, die veel moeilijker op te sporen valt, bijvoorbeeld roddelen, een vriendin afpakken, uitsluiten enz.

- Procedure Schorsing en Verwijdering
- Hoe zorgen we voor een veilige omgeving?